

1. Інформаційна довідка «Автономна школа 2017»

Новий закон «Про освіту» значно збільшує академічну, кадрову, фінансову, організаційну автономію закладів освіти.

Автономна школа формується не для громадян, натомість самими громадянами, адже за виховання дитини відповідає спочатку сім'я, а вже потім держава.

Надання свободи закладу освіти призведе до посилення відповідальності педагогічних колективів, координації зусиль школи та батьків. Самоврядування – необхідна умова ефективної школи.

Управлінські рішення приймаються на основі реальної ситуації школи.

При відсутності свободи у шкільній освіті скорочується доля відповідальності безпосередньо самих учасників педагогічного процесу – школи та родини.

Можливість самостійно розпоряджатися коштами призведе до ефективного використання основних фондів, до створення бюджетів розвитку.

Як принцип автономії може бути реалізований в сучасних умовах?

Специфіка управлінського концепту НУШ:

1. Управління системою освіти;
2. Оптимізація управлінських процесів;
3. Державно – громадське партнерство;
4. Ефективне керування ресурсами та потоками;
5. Процеси управління максимально прозорі;
6. Рівний доступ до освіти та справедливе фінансування;
7. Децентралізація, дебіюрократизація;
8. Громадський нагляд.

	Автономна школа
Організаційно – правова форма	Комунальний заклад освіти
Статус	Юридична особа. Бюджетна організація.
Засновник	КМДА (виконавчий орган Київської міської Ради)
Створення, ліквідація, реорганізація	Рішення засновника
Фінансування	Субвенція з державного бюджету, бюджет громади міста Києва, цільові державні та місцеві програми, позабюджетні фондів, надходження від власної діяльності, інвестиції, інші доходи
Суб'єкти управління	<ol style="list-style-type: none"> 1. Засновники школи 2. Директор школи 3. Колегіальний орган управління – Педагогічна рада 4. Громадське самоврядування працівників закладу, учнів, їх батьків 5. Суб'єкт управління громадянського суспільства – Наглядова рада

Контроль	Державний контроль, громадський контроль
Майно	Належить школі на правах оперативного управління, є власністю засновника. Автономна школа в праві самостійно розпоряджатися тим майном, яке придбано за рахунок інших джерел, позабюджетних фондів.
Діяльність	Інноваційна

Організаційна автономія школи.

Школа априорі є юридичною особою, тому має здійснювати всі повноваження та нести всю відповідальність, що притаманна юридичним особам публічного права.

Організаційна автономія передбачає право закладу освіти на:

- розробку проекту статуту закладу та внесення пропозицій щодо його змін;
- затвердження штатного розпису в межах установленого фонду заробітної плати;
- прийняття на роботу та звільнення педагогічних та інших категорій працівників, а не лише технічний персонал, зокрема і за контрактом;
- створювати управлінську команду та педагогічний колектив;
- організацію відкритого освітнього простору та розвиток організаційної культури.

Це значно підвищує фінансову автономію і надає право самостійно розпоряджатися позабюджетними надходженнями.

Також заклади освіти мають право об'єднуватися з іншими закладами та здійснювати освітню діяльність одночасно на різних рівнях освіти та за різними видами освіти, створювати для цього структурні підрозділи.

Закон України «Про освіту» передбачає створення колегіальних органів управління, а також органів громадського самоврядування, які мають врівноважити систему управління. Це стосується можливості ініціювання звільнення керівника, конкурсного порядку призначення керівників та обмеження максимального терміну їх повноважень.

В закладах освіти мають створюватися наглядові або піклувальні ради. Вони можуть стати органами, що представляють інтереси засновника, а також впливають на прийняття стратегічних рішень, здійснюють контроль (насамперед, фінансовий) і оцінюють результати діяльності закладу та його керівника.

До Піклувальних рад може перейти значна частина повноважень засновника.

Для директора школи автономія насамперед відкриває шлях до оптимізації управлінського процесу. Адже за традиційної системи доводиться розвивати школу в умовах обмеженого державного фінансування — мінімальних фінансових ресурсів, запланованих та затверджених з опорою на показники виконання кошторису за попередні періоди. Значну частину фінансових проблем директори шкіл вирішують не шляхом проведення ефективної фінансово-економічної діяльності закладу, відповідального витрачання бюджетних коштів, але через пошук благодійної допомоги.

Дирекція закладу освіти зможе самостійно: вирішувати, які витрати є першочерговими, укладати договори на послуги і товари спрямовувати заощаджені кошти на розвиток школи, мотивацію співробітників, преміювання.

За впровадження автономії складність управлінської роботи збільшується. Керівнику доведеться: опанувати інноваційні технології управління фінансовими,

господарськими, навчально-методичними, кадровими справами школи ознайомлюватися з досвідом інших навчальних закладів щодо організаційних нюансів упровадження автономії.

Академічна автономія школи.

Академічна автономія базується на дотриманні принципів педагогічної свободи, передбачає право педагогічних і науково-педагогічних працівників на:

- самостійне планування роботи, вирішення питань освітнього процесу;
- організацію науково-дослідної роботи;
- розроблення авторських освітніх програм або вільний вибір освітніх програм;
- вибору методів, засобів і способів здійснення освітньої діяльності, розробку і використання власних авторських методик;
- вибору підручників та іншого навчально-методичного забезпечення;
- вільний доступ до інформаційних ресурсів;
- захист професійної честі й гідності педагогічних працівників.

Заклади освіти можуть самостійно розробляти свої **освітні програми** або використовувати типові. Ці програми мають забезпечувати досягнення результатів навчання, визначених відповідними державними стандартами (стаття 33.1). У загальній середній освіті вони не визначатимуть базовий навчальний план і не надаватимуть загальну характеристику інваріантної та варіативної складових змісту загальної середньої освіти (Прикінцеві та перехідні положення, п. 4., ст. 15).

Всі інші питання змісту освіти школи вирішуватимуть самостійно. На допомогу їм МОН розроблятиме типові освітні програми, які школи можуть використовувати чи ні.

Але і типові програми залишатимуть закладам освіти набагато більшу свободу у виборі шляхів досягнення визначених стандартами результатів навчання.

Школи самостійно визначатимуть режим своєї роботи, структуру навчального року (за чвертями, півріччями, семестрами), тривалість навчального тижня, дня, занять, відпочинку між ними, інші форми організації освітнього процесу у межах часу, передбаченого освітньою програмою; можуть обирати інші, крім уроку, форми організації освітнього процесу.

Кадрова автономія школи.

Важливою новацією є те, що право на призначення і звільнення педагогічних працівників у закладах загальної середньої освіти переходить від місцевих органів виконавчої влади до керівника закладу.

Фінансова автономія школи.

Механізм фінансування закладів загальної середньої освіти заснований на кошторисному методі, а це передбачає: цільове призначення і спрямування бюджетних асигнувань суворе дотримання фінансових планів.

За дефіциту державного бюджету фінансова стабільність і розвиток шкіл — нелегка справа. Часто через брак коштів адміністрація не має змоги: поліпшувати матеріально-

технічну базу закладу модернізувати наявні потужності впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології в навчально-виховний процес.

Натомість, автономія школи — це набуття повноважень: самостійно розв'язувати питання внутрішнього значення шукати шляхи оптимального застосування ресурсів і технологій створювати бажаний інноваційний простір.

Запровадження фінансової автономії потребує багатоканального фінансування закладів освіти через державні механізми стимулювання бізнесу, роботодавців, фізичних і юридичних осіб до участі в розвитку системи шкільної освіти, при ватного інвестування у сферу освіти, розвитку матеріально-технічної бази навчальних закладів, зокрема завдяки пільговому оподаткуванню, кредитуванню тощо.

Варто передбачити під час фінансової автономії здійснення переходу від фінансування здобуття загальної середньої освіти на нових принципах його організації, зокрема від принципу утримання навчальних закладів до принципу колегіального формування їх бюджетів та інвестування в людський капітал, виходячи із чисельності контингенту та стандарту вартості навчання одного учня за ступенями освіти; поетапного запровадження європейського принципу «кошти йдуть за дитиною» через освітній ваучер або систему державного контракту із закладом освіти.

Фінансова автономія передбачає: • вирішувати питання економічної діяльності, самостійного використання всіх видів асигнувань і мають набути повноважень розпорядника бюджетних коштів;

- публічне формування бюджету та публічне звітування; • право закладу на встановлення надбавок і премій працівникам, стипендій учням;

- право керівника закладу на преміювання та встановлення додаткових надбавок, премій за інноваційну та науково-дослідну роботу та інші види соціально значущої освітньо - громадської діяльності тощо;

- визнання та законодавче закріплення закладів освіти як соціоекономічних систем, які надають освітні послуги та додаткові освітні послуги, потрібні для дітей/учнів, зокрема для дітей з особливими потребами.